

GÉCZI JÁNOS

1975. X. 27.

Az első verset Baka Istvántól a Tiszatájban láttam, majd pedig még néhányat a Kortársban. 1972 tavaszán, Hódmezővásárhelyen, a katonaságnál, páncéltörősként hónapokig mást se csinálva, mint önkábításig olvasva, belenéztem a könyvtárba járó folyóiratokba, s az egyik laptest végén ott volt (istenem, de csúnya papíron) egy vers – a címe: Éjszaka, fekete ménes. Egy vers, amelyik egyszerre érdekelt és taszított. Abban az évben leginkább Nagy Lászlót, Lorcát, Jeszenyint (a szép nyelvű Rab Zsuzsa fordításában), Rilkrét tanultam, bár Rilkéből alig valamit értettem, no és Dosztojevszkijt – a leendő bölcsészhallgatók nagy döbbenetére, akik a hatvannyolcas irodalom legendáitól és alakjainak működésétől voltak mindentudóak.

Ez a vers meg mintha egyszerre mindkét versműveltségre rámutatna, egyrészt az erősen lüktető metafora, másrészt erős társadalmi kötelezettség – ami mégiscsak homályban marad (s ettől még fenyegetőbb lesz). Hogy végül nem szerettem meg akkor, annak a vers sajátos egysíkúsága, minden bonyolultságot nélkülöző, monolit képi, nyelvi és szerkezeti világa volt az oka.

Baka Istvánnal két és fél évvel később találkoztam, immár másod éves, verselő biológus hallgatóként. 1975 októberében, talán november elején Lipák, az akkor már a Tiszatáj csudálatosan kedves titkárnője által Zalánna átkeresztelt Tibor közölte: Szekszárdról visszajött a városi gyerekfolyóirathoz egy első kötet előtt álló ember, költő lenne, egyedül is van, menjek el hozzá, bemutatkozni. Merthogy Baka István üzent, látni kíván, de versekkel együtt érkezem, lehetőleg olvashatókkal. Tibor két vagy három nap múlva rendelt be a városi művelődési ház földszintjére telepített szerkesztőségbe, kora délelőttre, ahol ő maga is ott lesz, s a két előadás közti időben csinálunk valamit. (Hasonló módon volt ez Iliával is; Tibor által üzent, mennék be hozzá. Csak akkor Tibor be sem mutatkozott a telefonba, elhadarta, mit kell csinálnom, majd lecsapta a kagylót.)

Így mentem be másodjára egy szerkesztőségbe. Előtte már voltam (éve talán) Iliá Mihálynál; egyszer, barátnóm, akit a főszerkesztő tanított, juttatott el hozzá néhány katonakorban írt verset.

Állatszervezetten előadásra nem mentem el, amit pedig élveztem és értettem. De egyáltalán; akkortájt nem szívesen mulasztottam az óráimat, s nem azért, mert úgyszámon kérték. Lelkesen és önfeledten tanultam – kivéve a matematikát –, nem sok minden tudott eltéríteni a heti programtól. Különösen nem a bölcsészek, akiket, mint a természettudományi karon tanulók általában, nem nagyon kedveltem nagyszájúságuk, tudatosságuk és tájékozódási igénytelenségük miatt.

Mintha csupán egy szobából állt volna a Kincskereső szerkesztősége: több asztal összetolva, kevés fény, egy villogóan vörös hajú titkárnő, aki rendületlenül és hatásosan nevetett, kávészag, állott levegő. Baka egy rossz széket rúgott ki maga alól – mindig olyan gyors mozdulatokkal tudott felállni, mintha kiperdítene maga alól az ülőalkalmatosságát, vagy pedig éppenséggel el kellene valahová rohannia –, amelyről éppen rágörnyedt az asztalán szétteretett friss postára, szakálla bozótja alatt valami féloldalas mosoly is kerekedhetett az egyik szájszögletében, a másik oldal azért maradt mozdulat-

lan, mert abba a pipáját akasztotta. Majd a pipájával kezdett hosszan foglalatostkodni, kitisztította, annak ellenére, hogy Schick Erzsí, az írógépét verve, meglehetősen pikírt megjegyzésekkel illette a bűdös szagokkal és Pista körül mindent összekenő sárga kenettel járó műveletet. Pista később is – s az idők folyamán egyre gyakrabban – arra használta a pipáját, amire a lélekbúvárok szerint a pipa teremtett, önfeláldozóan elfoglalta vele magát, amikor egy-egy helyzetből ki akart lépni.

Nagyon szerencsétlenül éreztem magamat. És sokat dohányoztam. És először éreztem azt, hogy olyan tudást kérhetnek rajtam számon, amit nem ismerhettem meg még.

Aztán valahogy a helyzet megoldódott. Zalán megjött, majd rögvést elment, Bakával láthatólag jól kijöttek, előző napokon együtt ittak a Gödörben, s valami irodalmi tervet eszeltek ki, amit nem értettem.

Baka egészen sajátos dolgokat mondott el magáról. Először, hogy a szülei a rendőrségen dolgoznak. Hogy ő szekszárdi, az is marad, de Ilia Mihály jóvoltából egy remélhetőleg írónak való munkahelyhez jutott. Hogy a felesége otthon maradt, a gyerekek miatt. Ő pedig itt, az alsóvárosi templom közelében, kopár albérletben, csak hét végére megy haza, busszal. Sok az ideje. És a barátai nincsenek itt; különösen hiányzik neki egy, akivel közös albérletben laktak, Rittersporn Gábor. S hogy egyetlen író van, aki ismeri a gombákat és a madarakat, Szepesi Attila.

Verseket rakott élém, hármát, négyet – köztük a *Vázlat a Vén cigányhoz*t, a *Székekelyeket*, a *Jantra hidját* és talán a *Miért hallgatsz, tavaszi erdő*t. És nem érdekelte a véleményem. Aztán tőlem kért írásokat, azok közül egy se maradt meg mára; Pista véleményét magam sem tudom, lehet, nem is volt – bár később kíméletlen és lekezelő tudott lenni egy-egy sikerületlen írás vagy mondat miatt. Ettől kezdve ahányszor volt versem, mindig hozzá vittem, s amíg olvasta, addig magam is olvastam, ha volt, az új írását, ha nem, akkor egy-egy általa a lap számára előszedett, kötetből kimásoltatott verset. A képeimet általában intenzívnek tartotta, a gondolatosság pedig sokszor baja volt. (S néhány hónap múltán, attól a ponttól kezdett a versíró pályára segíteni, hogy többé-kevésbé jó Baka-utánzatokat tudtam összegondolni – remélem a Tiszatáj, a Forrás és az Alföld nyugodalmas sírhely marad a számukra.)

Mintha hiányzott volna neki a társaság, sokszor hívott, keresett minket, nagyon sokat találkoztunk, lógtunk, ittunk, buliztunk, dolgoztunk; és bár éppen nemzedéknivel idősebb volt nálunk, ezt csak a költészettel összefüggő dolgokban hangsúlyozta. Beavatottnak látszott, talán az is volt, aki számos más dolgot tud a világról, s mind olyat, ami csak a kivételesek által ismerhető és hasznosítható. Komor, feszes viselkedése ellenére a gondolkodásában nagyon sok közösségi, balosan elkötelezett jegy mutatkozott, de mindez csak az általa meséltekből derült ki (na és egyetemista kori barátai viselt dolgai alapján sejtettem).

Évekkel később értettem csupán meg, lévén bennem sosem erős a szociális elkötelezettséggel páros politikai vonzódás, hogy Leningrádból, egyetemi tanulmányi útjáról hozta magával azt a kíméletlennek tűnő önkáderézést, amellyel első alkalommal nekem (is) bemutatta magát. De az a nyíltság általában jellemezte, a személyes életében semmi sem volt rejtegetni való. A hazugság – saját maga hazudozása – fásasztja, állította, s egyébként is azonnal leleplezné magát.

Politikai, nem, nem is politikai: radikális ideológiai álláspontja nyilvánvaló volt, s a komfortra hajlamos vagy kompromisszumra képes pályatársakat, különösen, ha nála idősebbek voltak, messze elkerülte. S hangoskodva és kíméletlenül gyűlölte a funkcionáriusokat és azok életmódját.

Sokat tudott kérdezni és érdeklődni tanulmányaim természetrajzi ágáról, mind-ahhoz szerette volna, ha köze van, ami a hétköznapi élettel találkozik. Gombákkal, madarakkal, parkokban látható egzótákkal, helyi furcsaságokkal ha találkozott, részletesen faggatott. Vagy sétáltunk – de milyen sokat – a töltesen a Bertalan Lajos emlékműig (ott egy száletlit egészen hihetetlen módon befutott és összetartott a lila akác), a Maros torkolatig, vagy a másik oldalon délre, pl. a Boszorkány-szigetig. Volt, hogy a Fűvészkertbe kalauzoltatta magát – de közben a sörkiméréseket sem hanyagoltuk el. De az élőlény-fajokról szinte semmit sem jegyzett meg, felismerni pedig már másnap sem tudta azokat.

Pedig a teljes lényével figyelt és mérlegelt. Érvelt, hogy jobban értsen. És egész testével belehajolt a mondataiba, vállát kicsit felhúzta, keskeny csuklóit majdnem összeérintve tenyereit lelógatva gesztikulált, rekedtes hangon nevetgált vagy a dühtől düllöngélt. Merthogy a növénytani ismereteit ellenőriztetve – miért nem nagyobbra nőtt a Jeszenyin megírta laboda, annak bizony kórónak kéne majd szárazon lenni, vagyis lábközépig vagy feljebb érjen, mi az a zelnicemeggy, és miféle szokás jezsámennek mondani azt, amit ő jázminnak tud – szüntelen találkozott irodalomból szerzett ismeretei tökéletlenségével.

A magánéletébe az első perctől kezdve bejáratos lettem. Mindezt bárki megkapta tőle, nem járt különösebb jogokkal vagy előnyökkel ilyen-olyan titkainak az ismerete – ő talán ezt az intimitást a kapcsolatteremtés egyik lehetőségének tudta. Amikor először beszélgettük végig az utat az alberletéig (majd vissza a Tisza-hídig majd ismét az alsóvárosig), s megpihenni és teázni bementünk szegényes szobájába (néhány könyv, zeneesköze még nem volt, azt valamivel később hozta), kezembe nyomta a kb. egy éve írt *Könyörgés lányom életéért* versét. Azt a verset is elmondta már séta közben – szépen, értelmezve, visszafogott torokhangon adta elő, általában minden írását fejből tudta. Akkor arról faggatott, nem mintha bármi szakszerű felvilágosításra lettem volna képes biológus hallgatóként, hogy a szülés közben, fogó miatt megsérült lánya koponyája vajon milyen hatással lesz gyermekük későbbi fejlődésére. Az orvosok a kis és nagyrohamok regisztrálásán túl nem sokat mondhattak neki, s még csak azzal sem biztatták, hogy lányuk a betegségét kinövi. István Ágikát mindig zongoraművésznek képzelte el.

Kamaszkori képzeteiről, önképzőkörös sikereiről inkább esett szó, mint egyetemi éveiről. Egyetemi tanárait nem említette, szakdolgozatát sem. Néhány egyetemi társát ismertem, s Biller Györgyit is, a szintén szekszárdi születésű, de az egyetemen dolgozó francia nyelvi lektort.

Így történhetett, hogy a majd második kötetében megjelenő *Jantra hídján* verse nőalakjáról hamarosan sokat tudhattam, merthogy hosszú időkre ő volt a vágyott asszony, akiben az is olyan jó, hogy nem lehetett soha jelen. (Ha jelen volt, mert Pista időnként – később – felújította vele a kapcsolatát, már nem volt annyira vonzó, elhízott tisztfeleséggé vált, butácska-lustácska nagyasszonnyá a kalácspuha testű kozáklengyel származású bolgár.)

S így, hogy Che Guevara – akinek élénk vörös óriásplakátja a kollégiumszobámban évekig ki volt ragasztva a sejt biokémiai folyamatait bemutató leporelló mellett – viselt dolgai után hamarosan Trockij megismerése következett, s a nyugati és a keleti baloldali diákmozgalmak összefüggéseinek fölfedezése, majd Prága és Budapest és Leningrád történései, s még a szegedi klán bemutatása és viselt dolgaik követése is fogyasztotta az időnkét. (De a Komócsinok története már a Vadnarancsok idejéhez jobban kö-

tődik: a helyi hatalom szerveződése és viselkedése jobban megmutatkozott az elmegyógyintézetben – bele van írva a *Kezét reá veté, hogy lásson...*-ba.) S Pista indulásának irodalmi barátai, Halmos–Herczeg Ferenc, Pass Lajos, mindazok, akik (szerintem) a meg sem teremődött magyar hatvannyolcas írónemzedék tagjai voltak.

De mi volt az a kísérteties világ, ami megülte a szegedi mindennapjainkat (s mi volt az, amit magunk teremtettünk magunknak, a dolgok rendje szerint csupán azért, hogy könnyebben váljunk olyanokká – költőkké, írókká, szerkesztőkké, tanárokká – amilyenek lenni szeretnénk)?

Ezt a hetvenes évekbeli, szétideologizált, kisszerű, kommunistaságában mucsai, baljós várost irodalmi tárgyá tenni egyedül Bakának sikerült – az ő isten-metáforája mintha éppenséggel ezt a sokféle terrort magyarázná meg. Baka isten-fogalma már költészetete kialakulása előtt megvolt, maga mondta, hogy nem szellemi absztrakció teremtéke, hanem kora kamaszkori intuíciójáé, egy sajátos szorongásé valami definiálhatatlan hatalom miatt, amely aztán az írott szöveg jóvoltából saját evolúción esik át (ezért képes vele Baka annyit vitatkozni, mintha ez az isten tőle független teremtmény lenne).

Annyi mindent kellett tagadni, annyi mindenre kellett nemet mondani, hogy azt már csupán metáforává lehetett változtatni. S merthogy azok a dolgok, amelyek a személyiségének kifejlését, a terveinek a megvalósulását, elképzelt életpályájának alakulását segítették, nem is differenciálódtak eléggé, s nem váltak mindig megnevezhetőkké, a költői alakoskodásból, a szerepversekből pedig könnyen következett a maszkkészítés; a negatív tartalmak illetően megnevezését – és az ilyen formájú metáforaképzést – csak segítette a kor versízlése, az elvárásos költőszerep. Végső soron az isten, mint mindenféle negatív tartalmak összegzője Baka központi kategóriája volt már akkor, 1975-ben, amikor indult, s végig az is maradt. Munkásságának talán egyik legjellemzőbb sajátossága – mindenféle árnyaltság, finomság, jelentésmódosulás vagy jelentéshasadás ellenére – hogy lényegében egy metáforára s annak környékére épült.

Maga az időszak volt szétmaszatolt. Sosem tudtuk meg, ki és miért döntött így vagy úgy – néha éppen rólunk. Csak azt, hogy a felsőbbiség, az apparátus, a nacsalnyikok, a közérdek akar valamit, amihez nekünk nem volt közünk, de mégis reánk volt ruházva a megvalósítás, a teljesítés. És mindig ott volt az az ígéret is, hogy az elvárásoknak való megfelelés egyszer majd megháláltatik. Arctalan és iszonytatóan depresszióba döntő hatalmasok uralkodtak akkor Szegeden, megfellebezhetetlen igazságokat harsogtak – és még semmit sem csináltunk, de máris ellenséggé, megfigyeltté, veszélyes személyekké formáltak minket (is).

Pistának az üldöztetésben és meg nem hallgatottságban volt gyakorlata, de tudta, hogy nem bánthatják. Megvédte az a kicsi irodalmi hátország –, a Tiszatáj, a Kortárs, máshol kezdetben nem is közölt – amit hajdan volt tanáraitól, a szerkesztőktől kaphatott. S bennünket pedig így-úgy Baka István neve – merthogy az ő barátsága szentesítette a mi költőségünket s nem gyér folyóirat-megjelenéseink s nem a hangos, nem egyszer tömegeket vonzó irodalmi estjeink soka. Bár mindegyikünk mögött ott állt – akkor is, ha nem tudtunk róla – Ilia Mihály, akinek volt arra is gondja, hogy a legújabb fontos kiadványokra felhívja a figyelmünket, kezünkbe adja a tiltott kiadványokat, bemutasson minket az éppen Szegedre ruccanó symposionistáknak, erdélyi művészeknek, Budapestről turnézó megtűrtnek és sztároknak.

Baka találkozásunkkor bizonyosan nem szeretett két költőt, sokszor elmondta ezt a költői estjein is. Az egyik Ady volt; a göggyével, a verstani hiányosságaival, a nyelvi

tisztázatlanságaival volt baja, s azzal, hogy jeles költőknél nagyon nehezen lehet különbséget tenni a társadalmi és a poétikai slendriánságok között. Ady istenhite – a függőség is taszíthatta.

A másik Nagy László volt, akit inkább sleppje, másod- és harmadrendű tanítványa miatt nem kedvelt (két évvel később, a miskolci Ady-konferencián, ahol Nagy László az egyik díszvendég, már csak Ady idéetlen utánzóí és Nagy László pályájának korai naivitása irritálták. De akkor már az Ady emlékének szánt, Merő Béla zalaegerszegi színpadának írja a *Háborús téli éjszaka* oratóriumát), no és azért, mert szerinte túl sok képpel dolgozott egy versben s alig mert kizárólagosan egy kettős képre támaszkodni. (Talán mert a verset előhívó külső, környezeti erők erősebbek voltak a személyiségénél.)

Vitatkoztunk mi Szilágyi Domokosról is – magam jobban szerettem, mint ő, vagy Szabó Lőrincről, akiben, mint kissé szecesszióban, elődömet akartam megtalálni. Az általa avantgárdnak, majd meg neoavantgárdnak mondott vajdaságiakat, a hazai elnémitottakat is szétesőcsáltuk, de mindig fontosak és figyelemre méltók voltak azok a hírek, amelyek felőlük érkeztek.

Pista a nagylászlós elemeket a kezdő Zalánál, de nálam is kárhoztatta. Gondolom, Ady-ellenzenvét Zalán adysta gesztusai jócskán gerjesztették, nem is szólva szegény Kassákról, akiről szinte szót se volt hajlandó ejteni. A tiszta és egyértelmű gondolatíságot kérte rajtunk is számon, az áttetsző mondatokat. Merthogy zavaros a gondolkodásunk, a nyelvünk, a tudásunk. Engem később éppen a verstani hiányosságaim miatt kezdett Gáldi verstana segítségével tanítani – és levagdosni a szabálytalanságokat. Akkor mindez nagy lélegzetű hőzöngésnek, magánügynek, vagdalkozásnak is hatott – belefért az életünkbe. Amint az is, hogy néha halálosan összevesszünk. És másnap már reggel keressük egymást.

Addig, amíg a Kincskereső át nem költözött a nagyposta mellé, és a szerkesztőség leginkább lepusztult, sötét lebujhoz hasonlított, mintha vígabban zajlott volna az életünk. Pista esténként az albrétbe vonult el, ahová általában nem illett nőket vinni, s ha mi mentünk, akkor baj volt a teázgatásokból. Reggel igyekezett be a szerkesztőségbe. Ha kilencre mentem órára, biztosan náluk kávéztam vagy reggeliztem. Ha tízre, akkor már kockázásra is jutott idő, vagy az éjszaka megírt szöveg első olvasására. Baka akkor még mindenhol tudott írni – albrétben, a szerkesztőségben vagy hétvége Szekszárdon. Csak jóval később, amikor felesége és beteg lánya utána érkezett a kis, házgyári lakásba, szorult át a szerkesztőségbe, nem mintha otthon nem állt volna rendelkezésére egy lemezjátszóval elhangfüggönyözött szoba. Végül már csak Szekszárdra ment írni, de prózára Szegeden készült fel, majd igyekezett azokat gyerekkori – maga kreálta! – helyszíneken formázni mondatokká.

Schick Erzszi körül pezsgett az élet, és ez reánk is átragadt. Életvidámsága, szabatos mondatai, arcpirító kérdései is hatottak – ennyire nyíltan szabad élni? viselkedni? Tény, hogy bolondos óráinkban, és ilyenek minden héten akadtak, a teljes magyar irodalom – freudista módszerrel – kielemzettetett, megállapítottuk, melyik költőnő ragaszkodik az angyalokhoz s melyik a lovakhoz, s miért, melyik költő szeretne ló lenni, holott angyal. Nem érkezhett a szerkesztőségbe egy új kézirat, hogy pajzán szempontok szerint szét ne bontassék, és bizony ez a későkamaszos ökörködés mindenkinek jót tett.

Élveztük az időnket.

A szerkesztőségben ritkán volt alkohol, talán, ha éppen valaki hozott, akkor mindenkinek jutott egy-két pohárnyi. Pista szívesen találkozott a munkahelyén másokkal (azért sosem szerette azt annyira, bár az is igaz, hogy a szerkesztőségi élet nagyobb része nem egyéb kapcsolatteremtésnél és ápolásnál), de pénze sem nagyon lett volna vendéglátó helyre vinni a szerkesztőség bejelentkezett és bejelentetlen látogatóit. Szűkebb állandó társaságával inkább be-beült egy sörre, kevertre, vörösborra, de csakis a beszélgetés vagy a lelkizés kedvéért. Később, amikor dolgozott, meg-megitta a magáét – s részegnek, afféle acetonszagú soknaposnak pedig nagyon ritkán láttam, de azt sem Szegeden.

Ajzottságát néha – mintha csak orosz értelmiségi lenne – alkohollal tompította, de nem az alkohol kedvéért, hanem türelme fenntartásáért.

Teázni szeretett, sokszor kínálgatott jó szagú italával, amihez Borkum pipadóhánt szivott (almahéjat kevert bele, ne száradjon ki), talán a rumos ízesítésűt. A sötét szerkesztőségben egészen sajátos hangulat keletkezett: a párkányon fostos vadgerlék verekedtek, szállt a toll, az épületben ajtócsapódások, hangoskodások – benn szürcsölés, nőkről való beszéd, vágyálmok és köznapokra készülődés. Néha új lányok is megjelentek, hogy egy-két hét után aztán eltűnjenek.

Köztük Kati, évfolyamtársnőm, akit Baka Hermann Ottó kollégiumi estje után szédített. Mókás jelenségek voltak a rosszul kivilágított alsóvárosi utcákon vagy az újszegedi parkban: Kati jó egy fejjel volt magasabb dürgő barátomnál s rendkívül öszszerendezett gondolkodású. Így aztán nem is tarthatott hosszú ideig barátokozós kapcsolatuk, habár Pista még nem egyszer visszaidézte megpróbáltatásait és felsülését.

Az esteknek is voltak állandó nőszereplői, szép egyetemista lányok és érdeklődő középiskolások hada, de köztük – általában – Tibor volt az első, aki rendet vágott.

Irodalmi eseményekben bőven volt részünk – vagy ha nem, a magunk kicsi környezetében mi megcsináltuk azt! Ilia Mihály kiebrudalása következtében az irodalmi központ már kettéosztódott a szerkesztőség és Ilia tanszéki szobája között; az Adytérre is ment mindenki. Onnan aztán néhányan tovább irányítottak a Kincskeresőbe, Bakákéhoz. De a Kincskeresőnek is kialakult a maga klientúrája.

Pista nemzedéktársait és idősebb, vele rokonszenvező pályatársait így ismertük meg. Jelen lehettünk és figyelhattunk. Ha nagy néha megszólítottunk, akkor se biztos, hogy választ vártak. De ebben Bakának is lehetett része, érzékenysége a másoknak fel sem tűnő vonásokra is reagált.

Felhőtlenül – egyedül – a szegedi kapcsolatokkal egyébként is rendelkezőkkel majd a Mozgó Világ, de mindenképp előtt Veress Miklós jóvoltából a kortársainkkal alakult a kapcsolatunk. István számos közös helyi és vidéki fellépést generált, s ha tehetett – a belső egyensúlyra mindig precízen figyelve – máshová is hívott vagy vitt minket.

De honnan származott ez a nevelő hajlama, ami pedig fárasztó lehetett, s maga is nyűglődött miatta?

Ilia feltétlen példát jelentett neki is, elődeinek és utódainak is. A jó szó és az odafigyelés kötelező náluk.

Magam sokszor kisebb-nagyobb kölcsönöket is kaptam, amelyeket aztán nem szabadott visszaadni. Minden hónapnak megvolt a maga segítsége, hol elhelyezte valamelyik helyi fórumon a versemet, apróbb megrendelésre csinált írásomat, de a pénzt Schick Erzsivel kollaborálva, ruhaneművé változtatta, vagy könyvekké, hol vacsoráznivalót hívott egy olcsóbb kocsmába – az újszegedi Sanyiba (ma talán Balfasornak nevezik).

a Palánkba, a Gödörbe – hol rábeszélte egy írógépre (az első piros írógépre, a másodikat már Zalán vette meg, a kis portugál Silver red-et), rádióra (legyen min zenét hallgatni), hol csak azért adott, mert neki éppen volt.

Ilának és Bakának köszönhetően igen hamar tanulmányi ösztöndíjat kaptam a Művészeti Alaptól, amelyért időnként be kellett mutatni a megjelent írásaimat – utolsó három egyetemista évemben lényegében ebből éltem (jól). Baka efféle gondoskodását Veress Miklóssal magyarázta, ő éppen Bakát gondozta, és vélem, másokat is. (A szege-dieket nagyon hosszan és nagy figyelemmel a Mozgó Világnál.)

Vélem, az estek többségét hasonló indíttatásból csinálta – havonta volt valamire jelenésünk, amelybe aztán a kincskeresős szerkesztőtársai is besegítettek, mindenek előtt Simai Miska, majd a könyvtárból Tóth Béla. Egy évbe sem került, a helyi irodalmi életben benne voltunk – magam még a JAK tagja se voltam, már a helyi csoport hívogatni kezdett az üléseire (ahol aztán általában nagyon-nagyon illetlenül, Pistával az élen, fanyalogtunk.) De ez a hely némileg ellensúlyozta a bölcsészkarri önképzőkörök-ből való úri kirekesztéseket is.

Baka nagyon ritkán járhatott el a bölcsészkarri rendezvényekre, egyetlen alkalomra sem emlékszem, amikor a filmklubban, vagy Paál István és színpadja környékén, a zenei vagy irodalmi esteken találkoztunk volna, így például az egyetemi barátainkat sem ismerte. Ha a klubban vagy valamelyik kollégiumban léptünk fel, bármi invitálásra sem ment el – egyébként Ilia sem volt egyetlen költői estünkön sem. Általában tudott róla, de fáradságra vagy munkára vagy utazásra hivatkozva lemondta a jelenlétét. Még csak arra sem volt kíváncsi, hogy ott milyen dolgok történtek – ha csak nem kapott valami vészjelzést.

Állandó készenléti állapotban volt – várta, történik-e vele valami, vagy minden csendben és végérvényesen elmúlik mellőle.

Első kötetének 1975-ös megjelenésére azonban nem igazán készülhetett fel – lát-ható örömmel fogadta. A szerkesztőségben, holott délelőtt tizenegy volt, borgőzös hangulata volt. Előző este kezdte a maga ünneplését és ünnepeztetését. A kötet a Magvető Új termés sorozatában is feltűnően kicsi volt. De ha az ebből kihagyatott egy vers is benne van, akkor se lett volna nagyobb. A sorozat jellege meghatározta tipográfia sem használt az összeállításnak – a ronda borító meg elijesztette az olvasókat. De a megjelenésnek, s főleg a könyvkiadó által is hitelesített költő örömeinek nagyon tudtunk örülni. Vékonyka kötetét szüntelen felkapva sopánkodott a benne maradt hibák miatt, de azon bizony megsértődött s hosszú hetekig el sem feledte, hogy a borítóját iszony-tatóan gusztustalannak találtam. Azt a cápaorr-szerű rajzot előzetesen látta, jóvá is hagyhatta, gondolom, bárki bármi borítóra rábólint, ha az első könyvéről van szó. (Bár Pista nemigen vonzódott a festészethez, a szobrászat és a grafika se szólította meg, s nem érezte szégyennek képzőművészeti bizonytalanságát. Végző soron a költészetten kívül semmihez sem akart hozzájárulni – s nem sok idő után az irodalomhoz sem. Saj-nálta rá az időt – mintha a saját versei elől osztogatta vagy szórta volna szét.) Nekem írt dedikációjában (más-más sztereotípiája volt a férfiak és a nők számára), a bor vagy a düh miatt vétett-e tollhibát nem tudom. De szellemesen javította önmagát s szer(et)ettel lett a hibás szóból.

Aztán odakanyarította szálkás betűivel a dátumot is – 1975. X. 27. –, sötét golyóstollának nyoma a szemközti papíron, a szennycímlap hátulján ma már vérszínű lenyomatként s természetesen tükörkép-formában létezik.